ЗМІСТ

Сльозу точу, але не плачу,
Як пісню, Україну бачу.
Щаслива мить,
що зве на подвиг, –
То кожен крок мій,
кожен подих.

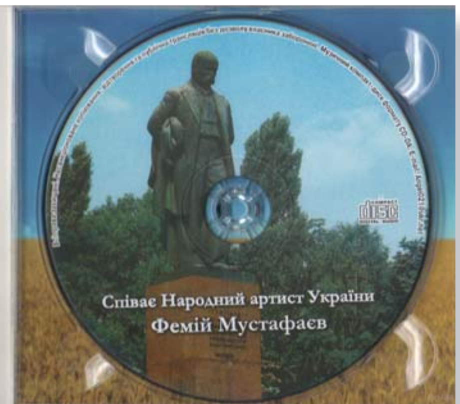
Володимир МАТВІЄНКО

«До України – як до Храму»
Зі збірки «В серці маю Україну»
Київ, «Музична Україна», 2008

Усе велике народжується з любові







Наближається знаменна подія – 200-річчя від дня народження великого поета-Пророка, Батька української нації Тараса Шевченка.

До цієї урочистої дати нині здійснюється наполеглива підготовка як в Україні, так і в усьому світі. Свої дарунки готують діячі культури та мистецтва.

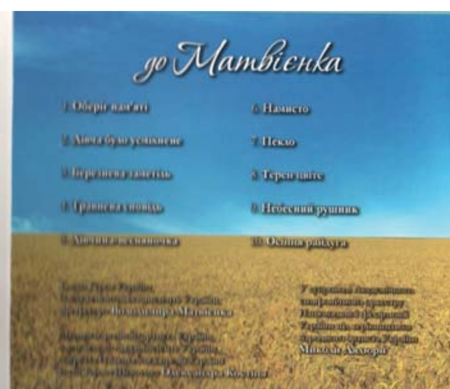
Ось і нещодавно у чудовій залі, ресторану «Галина», оформленій у класичному стилі, відбулася презентація супер-диску «Романси та українські народні пісні. Від Шевченка до Матвієнка».

Авторами реалізованого оригінального проекту є поет-пісняр, Герой України, професор Володимир Матвієнко та народний артист України Фемій Мустафаєв.

Значимість Тараса Шевченка в історії України, його вплив на наших сучасників, його роль в особистому житі кожного з нас, призначення митця сьогодні, – це ті теми, які порушували під час презентації творчого доробку видатних, знаних і шанованих діячів мистецтва Володимира Матвієнка та Фемія Мустафаєва.

Про це і більше у нашому інтерв'ю.









НАЙГОЛОВНІШЕ СЬОГОДНІ – ПІДЖИВЛЮВАТИ ДУХ НАЦІЇ

— Редакції журналу «Гетьман» стало відомо, що до свята Ви йдете з чудовим дарунком — підготували диск з піснями, написаними на слова Тараса Шевченка, та низкою романсів, створених на поетичних творах Володимира Матвієнка. Скажіть, будь ласка, як виникла ідея цього вагомого і вчасного творчого доробка?

В. МАТВІЄНКО: Ініціатором і автором задуму є народний артист України Феміль Мустафаєв. Саме він звернувся до мене з пропозицією випустити блок пісень, зокрема, найкращих творів Тараса Григоровича, покладених на музику, та українських народних пісень, запропонувавши водночас уквітчати цей своєрідний творчий вінок Кобзаря моїми українськими романсами у його виконанні. Він попросив мене взяти участь у цьому проекті, тобто винести на суд слухачів твори, що, на його думку, для людей теж представляють чималий інтерес як різновид українського національного мистецтва.

Відверто кажучи, я не знав достеменно, як це буде зроблено, хоча випустив чимало дисків. Коли ж довідався, що це буде в одному блоці з генієм нашої української пісні і слова, то це трішки збентежило. Але я розумів й усвідомлював, що Феміль Мустафаєв належним чином і об'єктивно оцінив рівень сучасних романсів, які в мене є. Феміль, очевидно, заздалегідь зважив усі «за» і «проти» і дійшов висновку, що за доповнення до диску нам не буде соромно перед величною постаттю Тараса Шевченка.

Тому спробу запропонувати слухачам блок пісень Тараса Григоровича і моїх музичних творів вважаю оригінальною і, сподіваюся, ця новинка викличе жвавий інтерес у людей. Гадаю також, що нашому мистецькому продукту буде дана належна оцінка. Саме тому, чесно кажучи, вже зараз відчуваю внутрішнє хвилювання.

> «*Маємо налаштуватися так, щоби людина не впала у відчай духом. Настане час, і ми здолаємо кризу, створимо матеріальні блага, зміцнимо державу. Але досягти цього здатні тільки люди, духовно віддані Українській ідеї.*

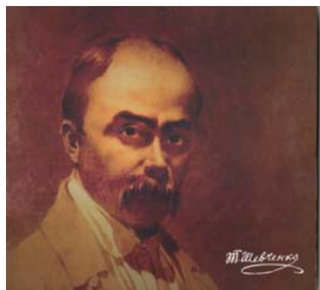
З іншого боку, кваліфіковане і якісне виконання творів Фемілем Мустафаєвим, його професійний підхід до справи, вимогливість до слова, мелодії, власне до самої пісні надає впевненості, що слухач сприйме нашу працю і належно її оцінить. Відтак, ми, в свою чергу, ближче долучимося і до Шевченка, і до Українського народу, який повинен більше читати, переосмислювати все те, що зроблено як українськими класиками, так і сучасними митцями. Бо ж у нинішньому світі є багато такого, чого ми інколи недооцінюємо. Саме тому наша спроба спрямована на те, щоби зробити певний крок і прозвітувати перед Тарасом Шевченком, перед нашими читачами й слухачами, зрештою, перед усім Українським народом.

Особливо важливо тут наголосити, що ми пам'ятаємо, шануємо й поважаємо і Тараса Григоровича, і українську мову та літературу. Це ж стосується також української пісні і музики.

Усього цього ми потребуємо саме на сьогоднішньому етапі, коли суспільство буквально вирує як з різних економічних і соціальних, так і політичних мотивів. Тож найголовніше зараз — підживлювати дух нації. Маємо налаштуватися так, щоби людина не впала у відчай духом. Настане час, і ми здолаємо кризу, створимо матеріальні блага, зміцнимо державу. Але досягти цього здатні тільки люди, духовно віддані Українській ідеї.



Ф. МУСТАФАЄВ: Записати диск «Романси та Українські народі пісні. Від Шевченка до Матвієнка» — це була дуже глибока потреба душі і непереборне бажання.







«Шевченкове слово вічне. І ніякі події не зможуть стати на заваді, зашкодити звучанню творів безсмертного Кобзаря. Вони лунатимуть завжди, щоб окрилювати і надихати.

Поетична творчість Тараса Шевченка і Володимира Матвієнка повністю відповідають моїм естетичним і духовним уподобанням та прагненням. Адже вихований я в класичних канонах. Педагоги заклали в мені особливі підходи до творчості: потрібно в житті зробити щось справжнє. На моє тверде переконання, в Україні найсправжнісіньке — це Шевченко. Саме він викликає в кожного українця і, гадаю, не тільки в українця, оскільки це стосується й мене, як представника кримськотатарської нації, емоційний вибух.

Важливо, що твори в концертному залі виконуватимуться у супроводі чудового Національного академічного оркестру народних інструментів України під керівництвом блискучого диригента Віктора Гуцола.

Співоче слово Кобзаря, не залишає нікого байдужим. Тому я дуже вдячний Володимиру Павловичу за те, що він погодився на цей проект.

Шевченкове слово вічне. І ніякі події не зможуть стати на заваді, зашкодити звучанню творів безсмертного Кобзаря. Вони лунатимуть завжди, щоб окрилювати і надихати.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО – ЗАВЖДИ ПОРУЧ, У МОЇХ ДІЯХ І ПОМИСЛАХ

— Як Тарас Шевченко увійшов у ваше життя?

В. МАТВІЄНКО: Як у життя кожного українця — зі шкільної парти. Разом із своїми ровесниками виростав на його творах, співпереживав за долю героїв. З часом усе більше став усвідомлювати, що Тарас Шевченко завжди поруч, у моїх діях і помислах. Це відчуття посилилося в момент, коли погожої днини піднявся на Чернечу гору й опинився на вершині, яку так чудово оспівав Кобзар. Тоді я вперше був на цьому святому місці. Із захопленням кинув погляд униз, побачив неосяжні лани й ліси, сивий Дніпро… Я дивився згори й розумів, що це тільки невеличка частка України. А яка ж вона велика, гарна й багата! Зізнаюся, там, на горі, я пройнявся якимось особливим духом велета Шевченка, духом сина Українського народу. Повірте, звідти не можна було йти, не зарядившись енергією й потенціалом тієї віри в Україну, який повинен бути в кожному, завдяки якому маєш стати ще кращим. У ту мить моє єство наповнили хвилюючі почуття, здається, частіше забилося серце. Водночас, відчув велику гордість від того, що я — Українець. І стою тут разом з великим Тарасом.

РОМАНСИ ВОЛОДИМИРА МАТВІЄНКА З РОКАМИ СТАЮТЬ, ЯК ДОБРЕ ВИНО

Ф. МУСТАФАЄВ: До Шевченка я прийшов: відчув і зрозумів, коли почав виконувати його твори, які дуже рідко співаються — оці солоспіви. Почав шукати їх у бібліотеках, нотних крамницях. Поступово зібралося один-два десятки романсів на слова Шевченка, які згодом почав виконувати з оркестром та з концертмейстрами. Відчув, що це дуже подобається слухачам. Вони ж були здивовані, що є такі твори. Виконувалися вони дуже рідко десь ще п'ятдесят років тому нашим неперевершеним співаком Борисом Гмирею та чудовим співаком зі Львова Павлом Кармалюком, якого завжди слухаю із задоволенням. Був дуже здивований, що вони не звучать на радіо чи телебаченні.

Спробував, чи можу я це зробити. А щоб відчути і переконатися, це треба перевірити на слухачах. І коли я почав співати, то зрозумів, що глядачам подобається. Тому й почав потроху розширювати репертуар.

Коли набралося пісень з двадцять, вирішив записати диск. Звичайно, було непросто, адже це складна праця. Завдячуючи, ще раз згадаю, Віктору Гуцолу, який погодився на експеримент (взявся робити оркестровки), почали співати. Мені було дуже приємно, що такий гарний оркестр виконуватиме цю музику. Вражало й те, що романси, записані для фортепіано, можуть так яскраво звучати. Я читаю відгуки, і в них йдеться, що вони звучать по-новому: оркестр з солістом.

— Як ви пане Феміє, прийшли до того, що треба об'єднати минуле з сучасністю?

Довго думав, як пов'язати музичне і поетичне з Шевченком. Переглядаючи свій репертуар, натрапив на романси Володимира Павловича, які ми колись записали як сучасні українські романси на



ОБОВ'ЯЗОК – БУТИ ПАТРІОТОМ

– Ваша, Володимире Павловичу, оцінка стану сучасної культури і мистецтва.

В. МАТВІЄНКО: Я не хочу тут торкатися питання політики, оскільки це і небезпечно, і не всі це правильно зрозуміють. Що вдієш – часи такі. Але своїм словом, прикладом і діяльністю можна дуже багато зробити. Тому завжди підтримував і підтримую заходи, що їх організовують наші видатні співаки, які дуже багато працюють в ім'я України. Це дуже важливо. Можливо, важливіше, ніж мати зайвий костюм чи спожити якийсь делікатес. Тому, що міцний дух – це те, чого нам бракує усім.

«Нам не вистачає порядних людей, які б давали дорогу тим паросткам, що правдиво й об'єктивно змальовують українську дійсність, шанують українську мову, розвивають українську літературу і мистецтво.

Цю тезу я обрунтував і у філософській статті «Бажане і дійсне», в якій акцентував, що найбільша наша біда, біда всієї України полягає в тому, що нам нав'язали свого часу неправильну і згубну філософію бездуховності, споживацтва, грабежу, обмеження особистості в її прагненні до високих ідеалів. Саме тому всі, хто причетний до мистецтва, повинні робити свій посильний внесок у популяризацію українських цінностей, відродження національних традицій і звичаїв, національної літератури, театру, кіно. Нагадаю, що сьогодні ми не можемо похвалитися нашим українським світоглядом у музиці, пісні, літературі. Будемо відвертими: або боїмося говорити, або байдуже спостерігаємо за тим, що відбувається. У нас є багато прекрасного українського, чим ми можемо гордитися і показати світу. На жаль, нам не вистачає, порядних людей, які б давали дорогу тим паросткам, що правдиво й об'єктивно змальовують українську дійсність, шанують українську мову, розвивають українську літературу і мистецтво.

музику Олександра Костіна. І тут мене осінило: ось те, що треба! Тільки це може бути мистецьким рівнем, гідним для вшанування Шевченка! Бо Олександр Костін – наш класик, сучасний композитор. Ви знаєте, коли слухаєш романси на слова Володимира Матвієнка, спершу незвично, що музика звучить у такому стилі, але з роками – це, як добре вино. Воно набирає сили, набуває якості. Тоді мені непросто було співати ці романси. А тепер – зовсім інше. Це враження таке, що я співаю справжні українські романси. Затрачено багато сил, і я дякую Володимиру Павловичу, що він написав чудові вірші. Дякую Олександру Костіну, що створив таку гарну музику.

І те, що ми реалізували цей проект, вкотре вдячний своєму «побратиму по творчому цеху» Володимиру Матвієнку, за те, що не злякався, погодився на це. Зізнаюся, спершу він мені сказав: «Ти що! Шевченко і Матвієнко!». А я йому: «У вас чудові романси. Ось побачите, з роками вони стануть класикою. Відчуваю, вони будуть класикою. А для того, щоб це сталося, їх треба популяризувати». Слава Богу, що Володимир Павлович погодився і ми зробили з ним такий гарний проект.



«Сучасна пісня, будь-якого жанру, — це пустоцвіт, якщо вона не живиться мелосом і глибокою філософією народних пісень, дум, колядок, які передали нам, як безцінний скарб, наші предки.

Прикро, що нині деякі з тих, хто заробив чималі кошти на українській пісні, раптово став послуговуватися чужою мовою — як кажуть у народі: «Нехай і гірше, аби інше». Звісно, тут простежуються корисливі інтереси. Мені ж здається, що обов'язок тих, хто веде до зали багато людей, — бути патріотом. Ні великі гроші співаків, ні перекручення реалій чи нав'язування нам іншої мови — користі Україні не дають. Сучасна пісня, будь-якого жанру, — це пустоцвіт, якщо вона не живиться мелосом і глибокою філософією народних пісень, дум, колядок, які передали нам, як безцінний скарб, наші предки.

Пісня повинна бути дійсно народною. Вона має сприйматися душею і серцем. А коли випускають на сцену «таланти», які пропонують нам низькопробні твори, стає сумно і боляче. Після такої нав'язаної нам нечесної реклами — це втрата україномовної пісні і культури. Друга біда — це те, що спостерігаємо на телебаченні. Зайве казати, як це впливає на народ. Прикро й від того, що є люди, які за прізвищем і родом — українці, а говорять, як чужоземці, діють, як яничари, поводять себе, як противники своєї держави. Все це веде до того, що ми втрачаємо національну ідентичність.

Ф. МУСТАФАЄВ: Народився я в Узбекистані. У нашому селищі татарські (мого народу) пісні співали тільки на весіллі. А ще їх мені наспівували бабуся з матусею, які дуже сумували за Україною, за Кримом, звідки кримські татари були депортовані сталінським режимом.

Ми, звичайно, мріяли і дуже хотіли повернутися до Криму, але нас туди не пускали. Згодом все-таки мої батьки із шістьма дітками зуміли повернутися в Україну. Родина облаштувалася в Новоолексіївці, неподалік від Херсона.

Коли приїхав сюди із Центральної Азії, згодом, після закінчення школи, вступив до Херсонського музичного училища. До мене часто зверталися українською мовою. Я, звісно, прагнув відповідати також українською, бо це — повага до людини, яка розмовляє цією мовою. Таким чином, потихеньку освоював мову Шевченка.

Пригадую, в середній школі у нас була чудова вчителька Марія Іванівна, родом із Західної України. Коли я прийшов у десятий клас, вона відразу помітила мене і сказала: «Феміє, я дуже прошу, приходьте у клас української мови — це вам буде дуже потрібно». Вона настільки переконливо і дохідливо це зробила, що я відразу ж погодився. Пам'ятаю, на перших порах однокласники сміялися, коли я говорив українською. Але я прагнув будь-що опанувати мову. Ще й досі згадую перші вірші українською, які вчив: «Яблука червоні, яблука доспілі, ми з тобою йдемо стежкою в саду...». Ці слова мені закарбувалися в пам'яті донині.

Перша українська пісня, яка мене вразила, — «Місяць на небі». Це така поезія, романтика — українська ніч! Це перша пісня, яку я почав співати.

Я — син України, бо тут вчився в училищі, консерваторії, тут набирався досвіду. Звичайно, я кримський татарин, але за духом — українець. Мене навчали справжньому українському, а тому я прагну до цього і вчуся цьому, бо біля мене були справжні українці. Через те й розмовляю українською мовою.

Свого часу були Дні української культури в Узбекистані, організовані незабутнім Борисом Шарварком. Коли прибули до Ташкента, нас розділили на декілька груп і запитали: хто куди бажає поїхати? Я сказав, що хочу у Ферганську долину. Запитали: «Чому?». «Бо я там народився», — відповів.

Звісно, то були дуже хвилюючі дні. Я мандрував Ферганською долиною, відвідав Фергану й Андижан, побував у передгір'ї Паміру, Тянь-Шаня.

Якось запитав:

— А можна побувати в селищі, де я народився?

— Ви хочете туди поїхати?

— Звісно.

Мене повезли у те селище, де разом мешкали росіяни, українці, кримські татари, євреї — всі, хто туди був висланий. Але то була одна сім'я.

Цікава така деталь: окрім центрального, там було ще п'ять відділень і в кожному з них розмовляли мовою більшості. У другому відділенні, наприклад, спілкувалися кримськотатарською мовою, третьому — узбецькою, а в центральному — російською.

Українці теж не втратили там своєї мови, буття, свідомості. І ніколи не втратять! Бо це — великий народ.

«Стиль, мова і патріотизм Шевченка завжди буде для нас провідною зіркою. Тарас з нами, а ми з ним.

ТАК ХОЧЕТЬСЯ, ЩОБ УКРАЇНА, НАРЕШТІ, ЗАЖИЛА ЩАСЛИВИМ ЖИТТЯМ

— Ваша, Володимире Павловичу, «творча майстерня» об'єднали чудових композиторів, виконавців, які вміють знайти шлях до сердець глядачів. Як Вам це вдалося?

В. МАТВІЄНКО: Звісно, можна писати гарні слова, закласти туди чудову мелодію, створену композитором. Але доля пісні значною мірою залежить від виконавця. Я теж мріяв про співаків, здатних донести слова автора до слухача, образно кажучи, даруйте за тавтологію, зробити з пісні пісню. Хочу сказати, що у мене небагато друзів. І це нормально, бо вважав і вважаю, що друзів не може бути багато. Багато може бути приятелів і знайомих.

Мої друзі — це справжні люди, патріоти і однодумці. У галузі мистецтва один з таких — Фемій Мустафаєв. Він — сумлінний, надійний і принциповий митець. Якщо вже береться за якийсь твір, знаю, що то вже буде пісня. Халтури, як і я, він не терпить. А це дуже важливо. Фемій — кваліфікований фахівець у своїй справі. Він тонко оцінює не тільки гармонію, мелодику, слова пісні, а й її ідею, оцінює у порівнянні з тим, що є, шукає найдохідливіші шляхи, щоб донести твір до людей.

Так було і з нашим останнім, на сьогодні, диском. Коли співак запропонував свій проект, я, чесно кажучи, подумав: а чи не перебільшує він. Але побачив і відчув, що справа упевнено просувається вперед. А коли отримали кінцевий продукт — диск, для мене це стало найвищою нагородою в житті.

І нехай це маленька краплинка в тому, що зроблено





Україною в мистецтві, але вона є. І той факт, що на диску записані Кобзареві твори і мої, і наші портрети поруч, дає мені право вважати себе спадкоємцем великого патріота Українського народу, його учнем. Українська нація заслуговує набагато більшого. Наскільки ми достойні, щоб мати право бути поряд із Шевченком? Гадаю, Тарас Григорович на нас не образиться, якщо так близько до нього підходимо, любимо його згадуємо, вчимося і шануємо поки живі-здорові. Бо стиль, мова і патріотизм Шевченка завжди будуть для нас провідною зіркою. Тарас з нами, а ми з ним.

Минають десятиліття, але пророчі слова Тараса Шевченка залишаються актуальними й досі. Ось, скажімо, нині українці прагнуть до європейського виміру, свободи, хочуть почувати себе незалежними. Це теж дуже важливо, бо тільки вільна, свідома й талановита людина може творити власну державу. На шматок хліба сьогодні всі зароблять, хто хоче працювати, але духовно ми втратили дуже багато. Тому кроки, спрямовані на пробудження й відродження духовності нашого народу, — це дуже важливо.

Якість і висока майстерність — це те, що залишається в історії, є базою для майбутніх поколінь. Це — класика. А як кажуть в народі: дешеву юшку виливають. А в нас часто-густо лунають пісні на три слова — і пішов, пішов… І тому людина, яка творить, як назавжди і як для себе, — ото вже є класика.

Фемій Мустафаєв уособлює справжнього українця, патріота. Він однаково любить і свій татарський народ, і український. Оце якраз той приклад, коли можна сказати словами Тараса Шевченка: «Обніміться ж, брати мої! Молю вас, благаю!».

Я повірив у Фемія Мустафаєва. Так само повірив в Олександра Костіна. Тому що перший — класний співак; інший — чудово розуміє мій стиль, творить так, що те, що я поклав на папір, піднімається до небес.

Ф. МУСТАФАЄВ: Все велике народжується з любові. Володимир Матвієнко — великий українець, людина дуже високого лету. Ми знайомі понад десять років. Чим більше я пізнавав його через пісні, то глибше розумів, що це — справжній українець, патріот України. Перша пісня, яку ми з ним написали, — «Севілья». Я співав її під час великого концерту у Львові. Не знаю, як Володимир Павлович до цього поставився, але він повірив мені. Відтоді нас тісно пов'язує творча співпраця. Я дуже вдячний долі, що звела мене з цією непересічною особистістю, і бажаю поетові ще багато-багато гарних віршів і чудових пісень. Сподіваюся, будуть серед них і про Шевченка, і про Україну. Бо ж так хочеться, щоб наша держава, нарешті, щасливо зажила в сім'ї європейських народів, була там рівною серед рівних. Вона — одна із найбільших країн Європи і достойна, щоб її любили та поважали.

А які щирі, чуйні, роботящі та горді українці! Якось пішов на Майдан і поринув у його неповторну атмосфера. Здавалося, що люди затиснуть у натовпі. Аж ні, ішов вільно, як ріка, де кожен атом знає своє місце. Тече, тече і немає межі. От так було добре.

Отже, українці, приходьте на Майдан, — це Собор наших душ, черпайте там сили, віру, упевненість і снагу!

Від редакції: *Залишається, шановні читачі, прослухати диск «Романси та українські народні пісні. Від Шевченка до Матвієнка». Переконані, що отримаєте велике естетичне задоволення. Такі глибокі твори байдужим не залишать нікого.*

Спілкувався Ігор КРАВЧУК